

HISTORISCHE KRING EEMNES

juni 2009 jaargang 31, nr. 2

Verschijnt viermaal per jaar

Doel van de vereniging is bevordering van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis in algemene zin en de geschiedenis van Eemnes, met aansluitend gebied, in het bijzonder.

Bestuur

Voorzitter:

C.A. Houwer, 035-5387984

Vice-voorzitter:

H.A. van Hees, Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes, 035-5389849

Secretaris:

R.T. van der Schaaf, Hasselaarlaan 46
3755 AW Eemnes, 035-5386094

Penningmeester:

J. Frantsen, 035-5310442
HKE-Girotekening nr. 2080362
HKE-Rabobank nr. 315911425

Leden:

R. Ruizendaal, 035-5382945
M.T. van der Schaal-de Valk,
035-5317093
J.J. Smids, 035-5387572
J.J. van Wijk, 035-5314689

Redactie

Eindredacteur: Joop Smids

Opmaak: Hans van Gelder

Redactieadres/advertenties
Graanoogst 3, 3755 HN Eemnes,
035-5387572, jjsmids@casema.nl

Druk: Graficient Printmedia - Laren

Ledenadministratie

G.A.M. van Wijk-Blom, 035-5314689,
Raadhuislaan 39, 3755 HA Eemnes.

Lidmaatschap leden € 14,- p.j.,
incl. kwartaalblad, excl. verzendkosten.

Vrienden HKE minimaal € 15,- p.j.
Opzegging schriftelijk voor 1 december.
Losse nrs. € 4,- excl. verzendkosten

Internet HKE-actueel

www.historischekringeemnes.nl
info@historischekringeemnes.nl

Werkgroepen

Bebouwingsgeschiedenis:

R.T. v.d. Schaaf, 035-5386094

Beeld en Geluid:

J. Frantsen, 035-5310442

Beheer archief en voorwerpen:

J.J. Smids, 035-5387572

Bibliografie:

P. Kaarsgaren, 035-5386676

Foto's:

P. Scholte, 035-5387269

Genealogie:

H.A. van Hees, 035-5389849

Interviews:

H.A. van Hees, 035-5389849

Tentoonstelling:

M.T. v. d. Schaal-de Valk, 035-5317093

Website:

W.A.M. de Witte, 035-5388130

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie.

Inhoud

Oudheidkamer	59
Hulde aan onze hoofdredacteur	60
Korte geschiedenis van de familie Van der Zwaan in Eemnes - Van kleermakers tot slagers (<i>Henk van Hees</i>)	61
Meentweg 63 te Eemnes (<i>Evert van Andel</i>)	78
De gebroeders Hilhorst Dzn: slachters sinds 1875 (Wim Hilhorst Jzn)	82
Eerste fase van het Klokkenplan voltooid! (<i>Foeke de Wolf</i>)	92
Een fotografische wandeling door Eemnes (<i>Rom van der Schaaf</i>)	95
Afscheid Mary van der Schaal	97
Een prima medewerkersavond (<i>Chris Houwer</i>)	98
De Barones (<i>Albert Beltema</i>)	99
Inleveren kopij voor het volgend nummer	104

Van de redactie

Vrijwilligers altijd welkom bij HKE

Dat al het vrijwilligerswerk niet zonder gevaar is voor eigen leven overkwam mij persoonlijk. In een overmoedige bui had ik mij onlangs opgegeven voor een nieuwe activiteit van de Historische Kring namelijk het 'Eemnesser Klokkenluiders Gilde' t.b.v. het luiden van de twee klokken van het Dikke Torentje aan de Wakkerendijk. (Zie verslag Foeke de Wolf). Op 2 mei kreeg het luidgilde een korte opleiding verzorgd door klokkenluiders uit het Utrechtse. Wat aanvankelijk door mij als een makkelijk klusje werd gezien bleek aldaar een foute veronderstelling te zijn. De restaurateur van de

klokken bleek zijn werk niet geheel naar behoren te hebben verricht. Bij het luiden bleek het touw van één der luidklokken een geheel eigen vlucht te nemen. Als de staart van een cobra zwiepte het touw om onze oren en dreigde ons bijkans te onthoofden. Gelukkig zijn we als vrijwilliger van de HKE verzekerd tegen ongevallen en schade, al heb je er persoonlijk weinig aan als het werkelijk was gebeurd wat wij even vreesden.

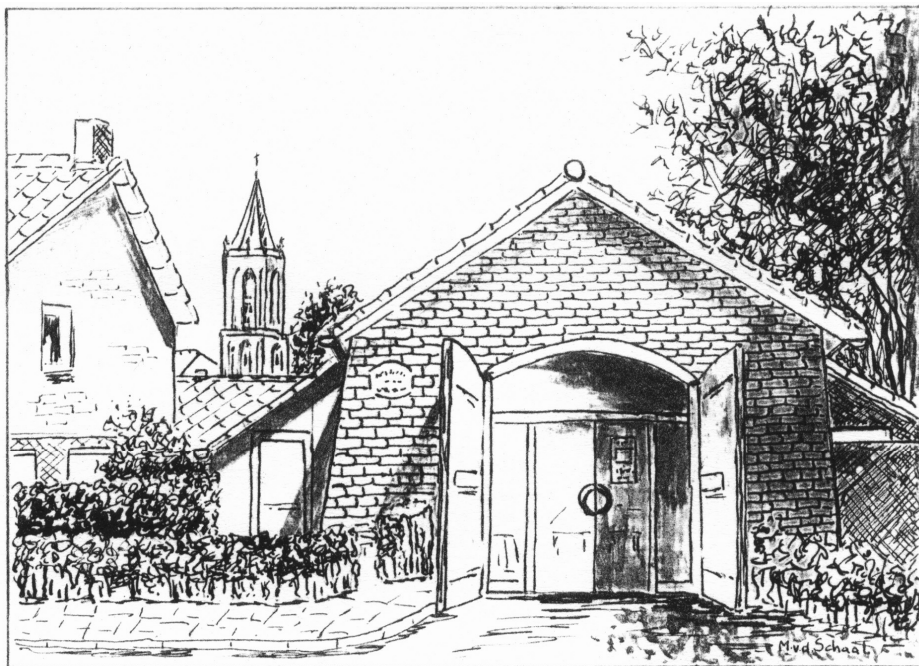
Conclusie: Vrijwilligerswerk moet u vooral doen en als het even kan bij de HKE, maar pas wel op de losse eindjes

Joop Smids

Tentoonstelling in de Oudheidkamer

**Foto's over Eemnes
gemaakt door
mevr. Oosterbroek
uit Baarn**

Oudheidkamer Eemnes
Raadhuislaan 2a
Telefoon 035 - 5382375

Geopend:
zaterdag van 14.00 - 16.00 uur
Toegang gratis

Hulde aan onze hoofdredacteur!

Half februari belde ik ons bestuurslid Joop Smids op. Hem vertelde ik een uitnodiging van de gemeente ontvangen te hebben om samen te kijken of er in ons nieuwe Gemeentehuis extra archiefruimte voor de Historische Kring Eemnes beschikbaar is. Er werd afgesproken dat wij op 29 april om 11:00 uur in het Gemeentehuis zouden zijn. Natuurlijk was dit een kolfje naar Joops hand. Hij is behalve hoofdredacteur van ons prachtige Kwartaalboekje ook voorzitter van onze Werkgroep Voorwerpen en Werkgroep Papieren Archief. In de Oudheidkamer hebben we langzamerhand te weinig opbergruimte. Enkele dagen voor 29 april belde ik hem nog even op om te overleggen of het niet goed zou zijn als ook ons bestuurslid Rom van der Schaaf mee zou gaan. Dat vond Joop een prima idee! Op 29 april kwamen, zoals afgesproken, Joop en Rom per fiets mij ophalen. Bij het Gemeentehuis aangekomen werden wij opgewacht door mevrouw Kamphuis die eerst een kleine excursie door het gemeentehuis voorstelde waar we mee instemden. Nadat wij diverse afdelingen van de BEL-Organisatie gezien hadden, werd mevrouw Kamphuis opgebeld en zei dat wij de Raadszaal ook even konden zien. Toen wij daar binnen kwamen was deze gevuld met o.a. familieleden van Joop, vrienden en bekenden. Lang-

Joop met zijn kersverse onderscheiding en echtgenote An in de Raadszaal.

zaam drong het tot hem door dat er iets op til was... Joop ontving van Burgemeester Van Benthem een Koninklijke Onderscheiding! Namens het bestuur feliciteer ik Joop nogmaals van harte met zijn onderscheiding die hem zeker toekomt! Niet alleen omdat hij zich als bestuurslid meer dan 10 jaar voor de HKE inzet maar al ruim 30 jaar als vrijwilliger op vele fronten actief was. Binnen de Protestantse Gemeente Laren Eemnes was hij bijvoorbeeld eindredacteur kerkblad, scriba, voorzitter stiltecentrum en secretaris beroepingscommissie. Ook was hij penningmeester van de Vereniging voor Protestants Christelijk Basisonderwijs.

Chris Houwer

Korte geschiedenis van de familie Van der Zwaan in Eemnes - Van kleermakers tot slagers

HENK VAN HEES

Vanaf ca. 1740 vinden we de familie Van der Zwaan in Eemnes. Het was generaties lang een familie van kleermakers. Opvallend wanneer je constateert dat het in de 20^e eeuw een familie met veel slagers werd. Het gaat om een rooms-katholieke familie, die zich tot in de 20^e eeuw niet verbreidde tot buiten Eemnes.

Hoe is deze familie aan de naam Van der Zwaan gekomen? We hebben lang gezocht maar weten het antwoord op deze vraag nog steeds niet met zekerheid. Er wordt gesuggereerd dat de naam te maken zou hebben met een herberg, die een uithangbord met een zwaan zou hebben. Al in de 15^e eeuw droegen zeer veel herbergen in ons land de naam De Zwaan. Ook in de eeuwen daarna kwam

Tekening van Eemnes-Binnen, vervaardigd rond 1760 door Gerrit Toorenborg (1732-1785). Links de Herberg "Het Roode Kruis" en het Dikke Torentje. Rechts de woning waarin toen Tijmen Jansz en zijn vrouw Dieuwertje Claas van der Swaen woonden met hun gezin.

Schilderij van Eemnes-Binnen, vervaardigd in 1778 door de Amersfoorter Jordanus Hoorn (1753-1833). Het schilderij bevindt zich nu in het Cleveland Museum of Art (USA). In het huis voor het Dikke Torentje woonde in 1778 de kleermakersfamilie Van der Zwaan. Achter dit huis is nog het dak zichtbaar van Herberg "Het Roode Kruis". Links van de weg staat de Herberg "In 't Rad van Avonture".

deze benaming veelvuldig voor. Eigenlijk is De Zwaan meer voorgekomen als uithangbord voor herbergen dan alle andere vogels tezamen. Het is niet bekend waarom deze naam voor herbergen zo populair was. Een 17^e eeuwse dichter gaf zijn eigen verklaring hiervoor met het volgende gedicht:

*"De Swaen voert iedere kroeg
Zowel in dorp als stad
Omdat hij altijd graag
Is met de bek in 't nat"*

De zwaan houdt van het "nat" (bier) en haar lage hals helpt haar om diep in "het nat" te kijken. (nathals). Vooral de boeren en herbergiers hielden vroeger graag zwanen op hun erf want op die manier hadden zij, zo nodig, vers vlees bij de hand. Herbergen waar men de reizigers na een vermoeiende rit per paard

of postkoets een malse zwanenbout voorzette, liepen de kans naar deze fraaie vogel vernoemd te worden.

Met die wetenschap in het achterhoofd starten we nu het overzicht van de Eemnesser familie Van der Zwaan.

I Claas Teunis van der Swaan
(mogelijk dezelfde als Claas (Nicolaus) Natscoen)
Geb. ca. 1660; overl. ca. 1712
trouwt Soest R.K. ??-01 - 1693
Hilletje Gijsbertse (Hagen)
Dochter van Gijsbert Arisz (Hagen) en Wulphgen Jans
Geb. ca. 1670; overl. ca. 1718

Deze Claas Teunis van der Swaan woonde in Ter Eem ofwel Eembrugge. Dat spoor vonden we in de notariële archieven. Voor de Utrechtse notaris W. van den Brinck passeert op 4 maart 1698 een acte waarin staat dat Claes Thonissen van der Swaen en Anthoni Thonissen, wonende Ter Eem, een paar stukken bouwland kopen. Dit roept het idee op dat Claes mogelijk een broer Anthoni heeft gehad. Bij notaris J. van den Doorslag in Utrecht lezen we in een acte van 5 januari 1709 dat Claes Tonisz van Swaen borg is bij de verhuur van vijf dammaten land onder Eembrugge.

Claas trouwde in 1693 met een Soester vrouw: Hilletje Gijsbertse (Hagen). Mogelijk was dit al zijn tweede huwelijk. Opvallend is zijn benaming bij de trouwinschrijving te Soest in 1693: Nicolaus Natschoe en Hillena Ghijsberti. De naam Natscoen/ Natschoe zullen we later weer tegenkomen. Van vier kinderen uit dit huwelijk is de doop gevonden:

Soest R.K. 25-02-1696 Gijsbertus
Vader Nicolaï Hendrici; moeder Hillena Ghijsberti
Soest R.K. 11-11-1697 Cornelius
Vader Nicolaï Cornelii; moeder Hillena Ghijsberti
Baarn R.K. 29-10-1707 Willemje
Vader Klaas Natscoen; moeder Hillitje Gijsberts
Baarn R.K. 27-08-1710 Dieviera
Vader Claas Teunis; moeder Hillitje Gijsberts

Het lijkt er dus op dat Claas Teunis van der Swaan en Nicolaus Natscoen één en dezelfde persoon zijn. We hebben echter geen zekerheid. Veel vragen rond deze man zijn tot nu toe niet opgelost. Komt zijn familienaam van een herberg? Woonde hij bij een herberg in Eembrugge? Was er in Eembrugge een herberg

De Swaen? Is Claas meerdere keren getrouwd geweest? Had hij nog meer kinderen? Op die laatste vraag is wel een antwoord te geven. In ieder geval was er nog een dochter: Maria Claas van der Swaan, die in 1710 trouwde met Jan Geritse Hilhorst uit Soest. Deze Jan was in 1738 getuige bij het huwelijk van Dieuwertje (Dieviera) van der Swaen en werd omschreven als “haer susters man”. Mogelijk had Claas nog een zoon Teunis. In 1711 laten Teunis Claassen van der Zwaan en Neeltje Dirks een dochter dopen in de Ned. Hervormde kerk in Baarn. Gezien het leeftijdsverschil tussen de kinderen is de gedachte aan een tweede huwelijk naar boven gekomen.

Claas moet overleden zijn voor 1713. In dat jaar hertrouwt Hilletje Gijsberts, weduwe Claas Teunissen van der Swaen, met Willem Woutersen van Tricht. Hilletje moet overleden zijn voor 1719 wat in dat jaar hertrouwt Willem Woutersen van Tricht.

Foto van de oude woning Wakkerendijk 164, gesloopt ca. 1922. Het was een dwarshuis dat strak langs de weg stond en met de voorzijde naar de driest gericht was. De huidige woning is er rond 1922 achter gebouwd. Hier woonde de familie Van der Zwaan van 1784 tot 1923. Aan het hek staat Tijmen van der Zwaan (1846-1921).

Dit overzicht gaat verder met de jongste dochter van Claas en Hilletje, de stammoeder van de Eemnesser familie Van der Zwaan.

II Dieuwertje (Dieviera) Claas van der Swaan

Ged. R.K. Baarn 27-08-1710; overl. Eemnes-Binnen 03-04-1787

trouwt Eemnes 19-11-1738

Tijmen Jansz

Geb. Ca. 1700; overl. Eemnes-Binnen 16-10-1769

Het is niet bekend waar Tijmen Jansz geboren is. Ook van zijn voorgeslacht is totaal niets bekend. Ten tijde van zijn huwelijk zou Tijmen in Eemnes-Buiten gewoond hebben. Hij was kleermaker van beroep en in ieder geval na zijn huwelijk woonde hij in het huis dat pal voor het Dikke Torentje in Eemnes-Binnen stond. Dit huis moet gestaan hebben tussen de kerk en de dijk en is aan het eind van de 19^e eeuw afgebroken. Op een bewonerslijst van 1741 wordt Tijmen reeds als bewoner van dit huis genoemd. Het lijkt er op dat Tijmen aanvankelijk samen met zijn broer Lubbert het kleermakersvak uitoefende. Lubbert is begraven te Eemnes op 14 januari 1749, hoogstwaarschijnlijk ongehuwd.

De kinderen uit het huwelijk van Tijmen en Dieuwertje hebben de familienaam van hun moeder overgenomen. Vanaf deze generatie heet de familie dus Van der Zwaan. Er zijn vijf zonen en drie dochters uit dit huwelijk geboren.

De oudste zoon was:

Jan Tijmens van der Zwaan

Ged. Eemnes R.K. 27-12 - 1739; overl. Eemnes 08-12-1777

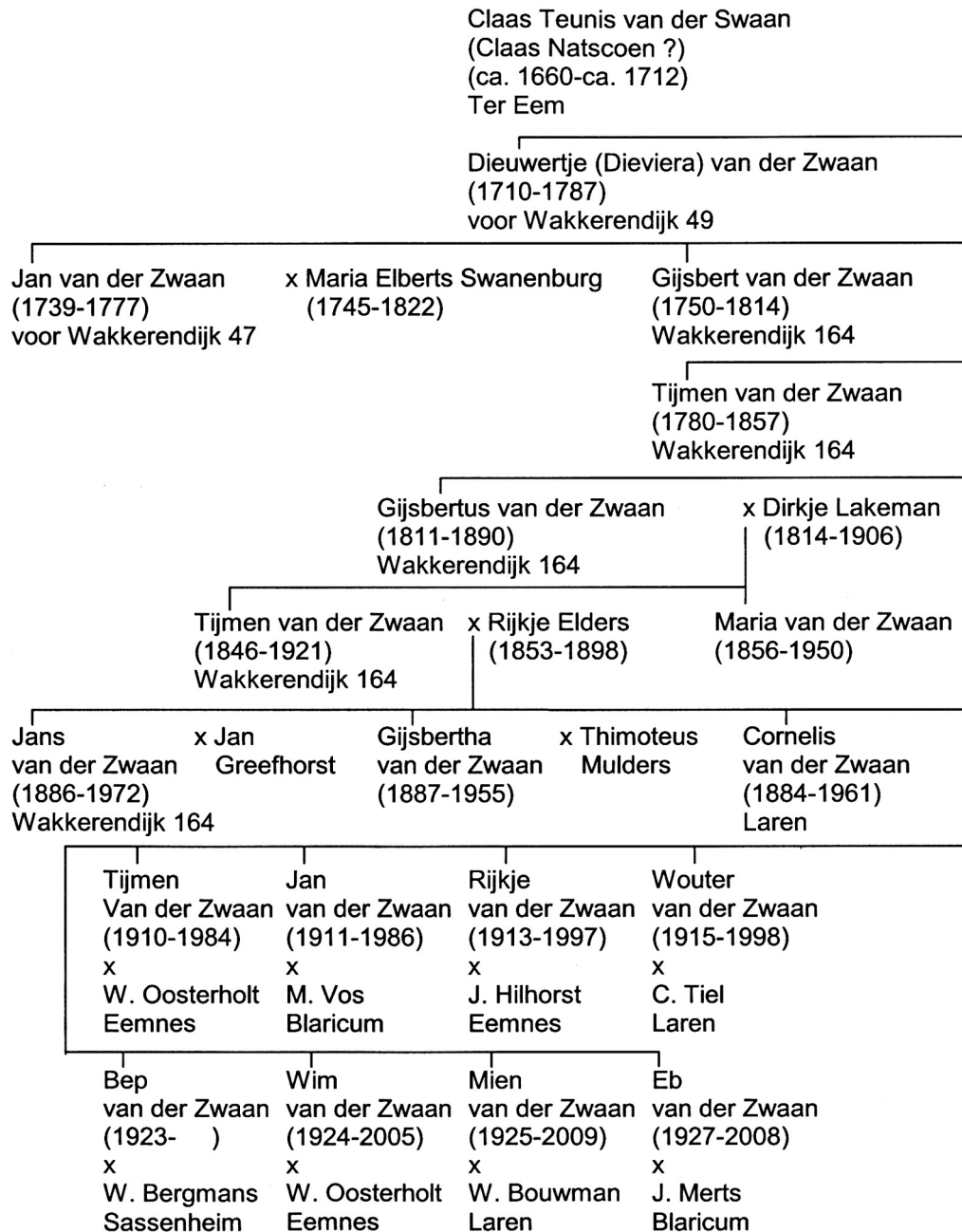
trouwt Eemnes 24-03-1772

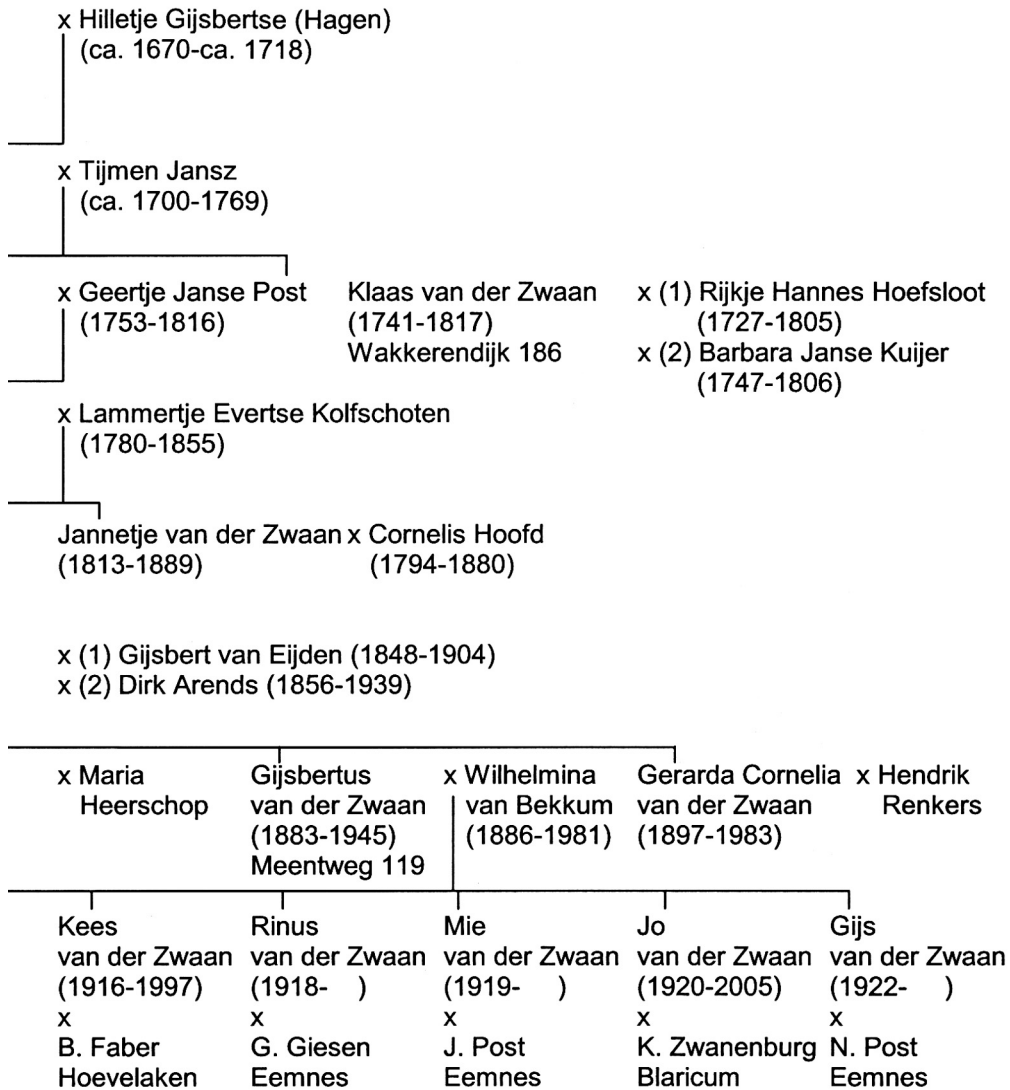
Maria Elbertse Swanenburg

Ged. Hamersveld R.K. 01-12-1745; overl. Laren N.H. 08-04-1822

Jan nam het kleermakersbedrijf van zijn vader over in het pand voor het Dikke Torentje. Vijf jaar na zijn huwelijk stierf hij helaas. Uit dat huwelijk waren drie dochters en een zoontje geboren; echter geen opvolger voor de kleermakerij. Zijn vrouw Maria Swanenburg hertrouwde in 1779 met de kleermaker Hendrik de Graaf uit Nijkerk, die het bedrijf voor Dikke Torentje overnam. In 1813 heeft Maria Swanenburg het pand verkocht aan Gerrit Jacobse de Boer.

De tweede zoon van Tijmen en Dieuwertje was:

Stamboom van het geslacht Van der Zwaan in Eemnes

Klaas Tijmense van der Zwaan
Ged. Eemnes R.K. 14-08-1741; overl. Eemnes 19-11-1817
trouwt (1) Eemnes 31-01-1780
Rijkje Hannes Hoefsloot
Ged. R.K. Leusden 02-07-1727; overl Eemnes 1805
trouwt (2) Eemnes 03-11-1805
Barbara Janse Kuijer
Ged. Eemnes 21-01-1747; begr. Eemnes 02-11-1806

Klaas trouwde in 1780 met de 14 jaar oudere boerin Rijkje Hoefsloot. Ze was de weduwe van Rijk Teunisz van Eijden en uit dat huwelijk waren 13 kinderen geboren. In 1780, toen Klaas en Rijkje trouwden, waren er nog 9 in leven. Stijntje, de jongste, was toen 8 jaar. Het gezin woonde op de kapitale boerderij Wakkerendijk 186. Is Klaas daar misschien boerenknecht geweest voordat hij met Rijkje trouwde. Een feit is dat de familie Van der Zwaan geen echte boerenfamilie was. Na het huwelijk is Klaas op de boerderij ingetrokken.

Na de dood van Rijkje in 1805 is Klaas al snel hertrouwd met Barbara Kuijer, een huwelijk dat slechts een jaar heeft geduurd. Klaas zelf is in 1817 overleden op de boerderij Wakkerendijk 186.

De jongste zoon van Tijmen Jansz en Dieuwertje van der Zwaan was:

III Gijsbert Tijmens van der Zwaan
Ged. Eemnes R.K. 01-09-1750; overl. Eemnes 26-02-1814
trouwt Eemnes 09-11-1778
Geertje Janse Post
Ged. Achterveld R.K. 22-08-1753; overl. Eemnes 30-09-1816

Gijsbert werd evenals zijn vader en zijn broer Jan kleermaker. Na zijn huwelijk in 1778 met Geertje Post vestigde hij zich aanvankelijk op Wakkerendijk 152. Vanaf 1784 woonde hij met zijn gezin op Wakkerendijk 164. Dit pand zou daarna zo'n 140 jaar bewoond worden door de familie Van der Zwaan. Gijsbert en Geertje kregen slechts één kind, een zoon:

IV Tijmen van der Zwaan
Ged. Eemnes R.K. 31-05-1780; overl. Eemnes 20-03-1857
trouwt
Lammertje Evertse Kolfshoten
Ged. Achterveld R.K. 22-12-1780; overl. Eemnes 05-08-1855

Tijmen nam het kleermakersbedrijf van zijn vader Gijsbert van der Zwaan over op Wakkerendijk 164. Uit zijn huwelijk met Lammertje Kolfschoten zijn twee kinderen geboren. Dochter Jannetje (1813-1889) trouwde met Cornelis Hoofd (1794-1880) afkomstig uit Hoogland. Zij werden de stamouders van de familie Hoofd in Eemnes. Zij hebben ook enige tijd ingewoond op Wakkerendijk 164. Het andere kind van Tijmen en Lammertje was een zoon:

V Gijsbertus van der Zwaan

Geb. Eemnes 20-04-1811; overl. Eemnes 12-02-1890

trouwt Eemnes 07-05-1845

Dirkje Lakeman

geb. Eemnes 13-11-1814; overl. Eemnes 12-03-1906

Gijs volgde de familietraditie en werd ook kleermaker; net als zijn vader en grootvader woonde hij op Wakkerendijk 164. Uit zijn huwelijk met Dirkje Lakeman zijn drie dochters en één zoon geboren. Dochter Gijsbertje trouwde met Bernardus Westerhuis uit Hoogland. Dochter Lammertje huwde met Theodorus

Woning Meentweg 119, indertijd bewoond door Gijs van der Zwaan en zijn vrouw Wilhelmina van Bekkum met 13 kinderen.

Gerardus Buijs uit Nieuweramstel. Hij werd melkhandelaar in Amsterdam. Dochter Maria (1856-1950) werd Mie genoemd. Ze trouwde met de Eemnesser Gijsbert van Eijden (1848-1904). Ze woonden op Wakkerendijk 130. Hun dochter Dirkje (1885-1947) trouwde met Albert van Isselt. Na de dood van Gijsbert van Eijden hertrouwde Mie met de Blaricummer Dirk Arends. De enige zoon van Gijs van der Zwaan en Dirkje Lakeman was:

VI Tijmen van der Zwaan

Geb. Eemnes 17-02-1846; overl. Eemnes 23-09-1921

trouwt Hoogland 09-11-1881

Rijkje Elders

Geb. Hoogland 22-08-1853; overl. Eemnes 14-03-1898

Tijmen verbrak de familietraditie: hij werd geen kleermaker maar boerenarbeider. Wel bleef hij wonen in het voorvaderlijk huis op Wakkerendijk 164. Zijn vrouw Rijkje Elders was een dochter van de Eemnesser Cornelis Elders. Uit hun huwelijk zijn tien kinderen geboren: zes zonen en vier dochters. Toen de jongste dochter Gartje tweeënehalve maand oud was, stierf moeder Rijkje. Gartje (Gerarda Cornelia) is grootgebracht bij een zus van haar moeder, Gerarda Elders uit Hoogland, die getrouwd was met Hendrik Renkers. Gartje (1897-1983) trouwde met Hendrikus van den Tweel en bleef haar hele leven in het huis van haar oom en tante wonen.

Dochter Jans (1886-1972) trouwde in 1909 met Jan Greefhorst. Ze kwamen inwonen bij vader Tijmen van der Zwaan en bleven daar tot na zijn dood in 1923. Dochter Gijsbertha (1887-1955) trouwde met Thimotheus J.P. Mulders uit Nederhorst den Berg. Dochter Rutje (1895-1981) trok naar Laren en trouwde met Elbert Vos.

Van de zonen zijn er vier jong gestorven. Zoon Cornelis (1884-1961) woonde na zijn huwelijk met Maria Heerschop in Laren.

Wij volgen het spoor van de oudste zoon van Tijmen en Rijkje:

VII Gijsbertus van der Zwaan

Geb. Eemnes 04-02-1883; overl. Eemnes 25-06-1945

trouwt Eemnes 03-11-1908

Wilhelmina van Bekkum

Geb. Hoogland 18-04-1886; overl. Eemnes 18-11-1981

In zijn huwelijksakte werd vermeld dat Gijs veldarbeider was. Voor zijn trouwen werkte hij o.a. als boerenknecht bij Tijmen Hoogeboom op de boerderij

Wakkerendijk 248/250. In Eemnes leerde hij ook zijn toekomstige vrouw Wilhelmina van Bakkum kennen. Zij werkte op de boerderij Wakkerendijk 154 bij de familie Stoutenburg. Daar heeft ze het volgens de familie verhalen altijd goed gehad. Zoals dat in die tijd ging, werd je als boerenmeid/boerenknecht voor een jaar uitbested. Je woonde en werkte dan op de boerderij.

Na hun huwelijk in 1908 hebben Gijs en zijn vrouw twee jaar op Wakkerendijk 156 gewoond, een huis van de familie Stoutenburg. Daarna kregen ze een eigen huisje aan het eind van de Meentweg op nummer 119. Ze zijn daar voor de rest van hun leven blijven wonen. Gijs en zijn vrouw kregen 13 kinderen, die allemaal volwassen zijn geworden in dat kleine boerderijtje op Meentweg 119.

✠

In Uw gebeden wordt aanbevolen

Gijsbertus van der Zwaan
echtgenoot van
Wilhelmina van Bakkum

Geboren te Eemnes den 4 Febr. 1883,
na een kortstondige ziekte, voorzien van
de H. Sacramenten der Stervenden in volle
overgave aan zijn Schepper, overleden den
25 Juni 1945 en begraven den 30 Juni
daaraanvolgend op het R. K. Kerkhof
te Eemnes.

Er was iets groots in dezen man. Groot was zijn karakter, groot zijn werkkraft, groot zijn plichtsbef. De vervulling van zijn dagelijkschen plicht ging hem boven alles. - Godsvrucht, eerlijkheid en trouw waren de kenmerkende trekken van zijn karakter.

Den stand, waartoe hij behoorde, heeft hij tot eer en tot sieraad gestrekt. Zoolang de heugenis aan dezen man zal voortleven, zal men denken aan een waarlijk nobel mensch en waar christen.

Trouw echtgenoot en zorgzaam huisvader stonden hem de belangen van zijn talrijk gezin dagelijks voor oogen. Rusteloos was hij werkzaam om zijn gezin tot welstand en tot bloei te brengen. Doch bovenal was hij erop bedacht aan zijn kinderen deugdelijke levensbeginselen in te prenten, die hij voor hen aantrekkelijk maakte door ze, hun ten voorbeeld, zelf ten volle te beleven. Vaarwel mijn trouwe levensgezellin, vaarwel, mijn kinderen Gedenkt, Gij vooral, mijn zoons, gedenkt mijn woorden en herinnert U mijn daden.

Onze Vader — Wees gegroet
R. I. P.

K 1600 — H. J. Luijff, Eemnes

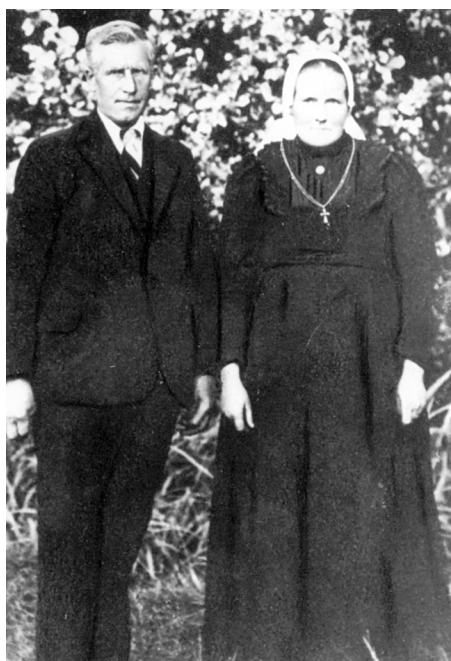
Bidprentje van Gijs van der Zwaan (1883-1945).

Wilhelmina van Bakkum (1886-1981) gehuwd met Gijsbertus van der Zwaan in de oude klederdracht. Haar schoudermantel is nog gemaakt door de Eemnesser kleermaker Antoon van Hees.

*Jans van der Zwaan (1886-1972) en haar man
Jan Greefhorst (1885-1960).*

*Gijs van der Zwaan (1883-1945) en zijn vrouw
Wilhelmina van Bekkum (1886-1981).*

's Zomers werd er voornamelijk buiten geleeft. Er stond dan achter het huis een grote tafel. De kinderen zaten niet op stoelen maar op banken.

Thuis werden altijd een paar varkens en één koe gehouden en ook twee of drie geiten naast een aantal kippen en konijnen. Eén varken ging aan het eind van het seizoen altijd de pot in. Volgens de familie hebben ze wel eens een varken gehad van 700 pond. Daar was de leer zelfs te klein voor. Het gezin leefde ook van de fruitbomen en de groentetuin.

Om zijn grote gezin te onderhouden kon Gijs van der Zwaan niet alleen als boerenknecht werken. Zo werkte hij ook in de tuinen op het landgoed van Six tussen Hilversum en 's-Graveland. Hij liep dan elke dag op en neer naar het werk. Hij heeft ook een tijdlang gewerkt aan de Afsluitdijk. Hij kwam dan eens in de drie weken thuis en kreeg f.7,50 per week meer dan het standaardloon. Ook werkte hij veel voor Tjaden; dat betekende grondboringen doen.

De vrouw van Gijs van der Zwaan heeft tot haar dood in 1981 nog in de oude klederdracht gelopen. Ze was de laatste in Eemnes en in de streek die in deze kleding liep.

Woning Meentweg 119. Van 1910 tot 1981 bewoond door de familie Van der Zwaan.

*Gezin van Gijsbertus van der Zwaan en Wilhelmina van Bekkum.
Staannd v.l.n.r. Mie, Joop, Ep, Kees, Bep, Gijs, Wim, Rinus, Jan, Mina, Tijmen, Rijkje, Wous.
Zittend vader Gijsbertus van der Zwaan (1883-1945) en moeder Wilhelmina van Bekkum (1886-1981).*

Uit het huwelijk van Gijs en zijn vrouw zijn de volgende dertien kinderen geboren:

- 1) Timotheus Johannes / Tijmen (1910-1984)
Getrouwd met Wilhelmina Aleida Oosterholt (1913-1991)
Tijmen werd slager en in 1935 begon hij een slagerij aan de Zijtak in Laren. Het was een Modelslagerij: één van de eerste in Nederland, die elektrisch gekoeld was. In 1967 verhuisde de slagerij naar het Zevenend. In 1976 nam zoon Gijs (1939-2002) het bedrijf van zijn vader over. Rond 2002 is de zaak gesloten.
- 2) Johannes Timotheus / Jan (1911-1986)
Getrouwd met Maria Gerarda Vos (1916-2004)
Jan was melkboer in Blaricum.
- 3) Rigarda Maria / Rijkje (1913-1997)
Getrouwd met Johannes Elbertus Hilhorst (1897-1981)
Zij woonden vele jaren op Laarderweg 38 in Eemnes.

Wilhelmina van der Zwaan-van Bekkum (1886-1981) en haar dochter Rijkje Hilhorst-van der Zwaan (1913-1997). Foto uit 1970.

- 4) Wouter (1915-1998)
Getrouwd met Catharina Maria Tiel (1914-2004)
Wous had een slagerij aan de Melkweg in Laren.
- 5) Cornelis Gijsbertus / Kees (1916-1997)
Getrouwd met Berendina Maria Faber (geb. 1920)
Kees werkte bij AenO kruidenierswaren en woonde in Hoevelaken.
- 6) Marinus Marie / Rinus (geb. 1918)
Getrouwd met G. (Truus) J. Giesen
Zij wonen al vele jaren op Meentweg 117. Rinus werkte als slager op het slachthuis in Bussum.
- 7) Maria Gijsbertha / Mie (geb. 1919)
Getrouwd met Johannes Adrianus Post (1922-1992)
Ze woont al vele jaren op Meentweg 119B
- 8) Johannes Elbertus / Jo (1920-2005)
Getrouwd met Kitty Zwanenburg (geb. 1927)
Jo had een groentehandel in Blaricum.
- 9) Gijsbertus Theodorus / Gijs (geb. 1922)
Getrouwd met Petronella H. Post
Zij wonen al vele jaren op Meentweg 119A
- 10) Gijsbertus Wilhelmus / Bep (geb. 1923)
Getrouwd met W. J. Bergmans
Bep werkte bij een schildersbedrijf en woont al vele jaren in Sassenheim.
- 11) Wilhelmus / Wim (1924-2005)
Getrouwd met Louisa Catharina Oosterholt (geb. 1925)
Wim werkte mee in het slagersbedrijf van zijn broer Tijmen in Laren. Hij woonde vele jaren op Laarderweg 48 in Eemnes.
- 12) Wilhelmina Johanna / Mina (1925-2009)
Getrouwd met W.J. Bouwman
Zij woonden in Laren.
- 13) Elbertus Rutgerus / Ep (1927-2008)
Getrouwd met Johanna Alida Merts (1927-2008)
Ep was melkboer in Blaricum.

Artikel uit de Gooi- en Eemlander van 9 augustus 1995.

FOTO:TON KASTERMANS

• De slagerij is een echt familiebedrijf. Vader Gijs van der Zwaan (l) met zoon Thijmen, diens vrouw Sacha en Paul van der Zwaan achter de gloednieuwe toonbank.

Jubilerend slagerij in het nieuw

Larense worst mee naar Brazilië

**(Van onze verslaggever
Erik Raven)**

LAREN - „Drie kapiteins op een luxe cruiseschip.” De Laarder slager Thijmen van der Zwaan kijkt trots rond in zijn winkel aan het Zevenend. Samen met mede-eigenaars broer Paul en vader Gijs, stond hij gisteren achter de gloednieuwe toonbank.

De afgelopen drie weken werd de slagerij, al zestig jaar in handen van de familie Van der Zwaan, voorzien van een geheel nieuw interieur aangepast aan de modernste milieu-eisen. Zo is er in de koelmotoren geen cfk meer te vinden.

De opening van de verbouwde slagerij valt samen met het zestigjarig bestaan van het familiebedrijf. In 1935 legde opa Thijmen van der Zwaan de basis voor het bedrijf met zijn slagerij aan de Zijtak. „Een modelslagerij” weet kleinzoon Thijmen te vertellen. „Het was één van de eerste slagereien in Nederland die elektrisch gekoeld was. Dat was uniek. Die koeling was nog maar net geïntroduceerd in de Verenigde Staten.”

In 1967 verhuisde de slagerij naar het Zevenend. Negen jaar later nam Gijs van der Zwaan het

bedrijf van zijn vader over. Hij kreeg al snel versterking van zijn twee zoons Thijmen en Paul die het vak met de paplepel ingegoten kregen. „Toen we een jaar of zeven waren, hielpen we al mee in de slagerij. We stonden op een leeg bierkrat omdat we anders niet bij de machines konden.”

Taken

De twee broers hebben de taken verdeeld. Thijmen is de slager en Paul de worstenmaker, een kunst die hij nog leerde van de broer van zijn opa. Paul: „Dat is het mooie. Je bent met z’n tweeën maar ieder heeft zijn eigen afdeling.”

De slagersfamilie geniet grote bekendheid in Laren en omgeving. „Als ik hier zondags door het dorp loop, zeg ik tenminste vijftig mensen gedag”, aldus Thijmen. De bekendheid reikt zelfs ver over de grens. „Mensen die hier in de buurt hebben gewoond en zijn geëmigreerd komen, als ze op bezoek zijn in Nederland, hier even langs om hun koelbox te vullen.”

Zo weet Thijmen te vertellen dat er zelfs in de binnenlanden van Brazilië regelmatig boerenkool met worst van Van der Zwaan op tafel staat.

*Wilhelmina van der Zwaan-van Bekkum
(1886-1981). Foto uit 1970.*

Zo is de familie Van der Zwaan, die eeuwenlang een kleine familie gebleven was, in de laatste generaties uitgegroeid tot een grote familie.

Dit was maar een beknopt familieoverzicht. Er kan nog heel wat uitgezocht worden, vooral over de periode rond 1700. Voor verbeteringen en aanvullingen kunt u contact opnemen met de schrijver van dit artikel.

Tot slot wil ik Gijs van der Zwaan en Jan Hilhorst bedanken voor het verschaffen van informatie en fotomateriaal. De leden van de Genealogische Werkgroep Eemnes bedank ik omdat ze me geholpen hebben bij het onderzoek naar de stamvader Claas Teunis van der Swaan.

Henk van Hees
Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes
Tel. 035-5389849
e-mail: info@kleinwee.demon.nl

Meentweg 63 te Eemnes

EVERT VAN ANDEL

met dank aan Wiebe van IJken

Onlangs bezocht ik een curiosabeurs in de Veemarkthal te Utrecht. Het is leuk om tussen zo'n 450 kraampjes in die enorme hal te snuffelen naar dat ene onbekende. Tussen al die 'kunst en kits' valt mijn blik op een ets. Dat moest Eemnes zijn! Kon niet missen. Quasi onverschillig loerde ik naar de linker benedenhoek. 'Eemnes Buitendijk 06'. Dus toch! In de rechter benedenhoek ontwaar ik, 'Toon de Jong'! Die was voor zo ver ik me herinner een vriend van Mauve, uit de tijd van de Larense school. Het kon dus een echte zijn.

De verkoper had inmiddels mijn belangstelling opgemerkt en begon met 'dat is een echte, zijn er niet veel van'. Na enig loven en bieden was ik een 'Toon de Jong' rijker.

Inmiddels was ik er achter dat ik een fraaie ets, in prima staat en voor niet te veel geld, had gekocht. En toen wilde ik natuurlijk ook weten, waar dat huis stond, wie erin woonden en vooral, wie daar de was ophing.

De woning en de ets waren bij de Historische Kring in Eemnes bekend. Wiebe van IJken heeft het al eerder voor het voetlicht gebracht in verband met zijn speurwerk naar de vroegere huisnummering in Eemnes.

Over het bestaan en de bewoners van deze woning in Eemnes Buitendijk werd al melding gemaakt in 1776. Overigens stond op deze plaats in de beginjaren 1700 ook een woning. De oudste gevonden bewoners zijn dan in 1782, Evert Hilhorst getrouwd met Annetje Janse Schadee. Evert is afkomstig uit Soest en Annetje uit Eemnes Buiten. Zij zijn beiden landbouwers van beroep en hebben drie kinderen. Eigenaar van de woning is in die tijd de familie De Ruig. Het pand is dan bekend onder het huisnummer B 110.

In 1783 verkoopt de familie De Ruig de woning aan Goosen Roodhart. Goosen is getrouwd met Johanna Schimmel. Zij zijn dan tot tenminste 1805 de bewoners. In deze periode worden hun twaalf kinderen geboren waarvan er twee overlijden. Ook zij zijn beiden landbouwers.

In 1813 wordt Teunis Bakker als bewoner van de woning genoemd. Hij is boer van beroep, en getrouwd met Hanna Schimmel, weduwe van Goosen Roodhart. Zij worden nu ook eigenaar van de woning genoemd.

In 1820 bewonen Gerbert Stalenhoef en Geertje Bosterdijk de woning. Gerbert staat als veehouder te boek en zij gebruiken de woning als boerderij. Zij hebben in die tijd vier kinderen.

Jan van Aken, schipper en handelaar te Eemnes, koopt in 1823 het huis en de omliggende percelen van Teunis Bakker. Volgens het dan ingevoerde kadaster betreft het de secties A 377 bos, groot 2,40 are. A 378 weiland, groot 12,20 are. A 379 weiland, groot 31,80 are. A 380 tuin, groot 8,30 are. A 381 huis, plaats en schuur, groot 14,10 are. en A 382 tuin, groot 3,20 are. Deze secties blijven tot in 1917 onveranderd bijeen.

In 1826 wonen Abraham Roodhart, zoon van Goosen Roodhart, en zijn vrouw Mijntje van Woudenberg, in de woning. Zij hebben daar vijf kinderen.

In de jaren hierna zijn het veelal dagloners of arbeiders die het huis bewonen. Ook blijkt in de periode na 1832 het huis enige tijd in tweeën te worden bewoond.

Van 1832 tot 1834 zijn Cornelis Koppen en Willemijntje Roeten de bewoners. Zij zijn in 1830 beiden voor de tweede keer getrouwd. Cornelis heeft vijf kinderen uit zijn eerste huwelijk met Antje van den Berg. Willemijntje was spinster en weduwe van Martinus van den Akker. Uit dit huwelijk heeft zij twee kinderen. Cornelis en Willemijntje krijgen samen nog vijf kinderen. Door het in tweeën bewonen van de woning krijgt dit deel het huisnummer B 110a.

Meentweg 63 in 1906, naar een ets van Toon de Jong.

Jan Schouten getrouwd met Marritje Kuijer, woonde van 1828 tot 1832 op nummer B 110b . Jan was broodbakker en dagloner. Hij heeft één kind uit zijn eerste huwelijk met Grietje van Zeldert. Jan en Marritje krijgen samen nog vier kinderen.

Jacob Gieskens, een dagloner geboren in Laren, was getrouwd met Neeltje van Doorn. Zij hebben twee kinderen en woonden van 1832 tot 1834 op huisnummer B 110b.

In 1837 kocht Pieter Boelhout, geboren in Soest, de woning van Jan van Aken. Hij is getrouwd met Evertje Hoenderdaal en hebben één zoon, Jan genaamd. In 1838 trouwt Pieter voor de tweede maal, nu met Maria van Veldhuizen een dienstbode uit Driebergen. Pieter is in 1864 overleden.

Jan Boelhout trouwde met Willemijntje (Wimpie) Verhoef. Willemijntje was eerder getrouwd met Ringer de Ruiter. Jan wordt van 1841 tot zijn overlijden in 1862, eigenaar genoemd. Na zijn overlijden blijft zijn weduwe tot 1879 eigenaar.

Cornelis Scheerder wordt van 1846 tot 1850 als bewoner vermeld.

In 1850 staat Jannetje van Russen, een werkster, als bewoonster te boek. Zij is getrouwd met Jan Verkerk, werkman van beroep.

In 1852 zijn Jan van Beek en in 1860 Teunis van't Klooster en Dirk Lustig, allen arbeiders de bewoners van het pand. Dirk Lustig is getrouwd met Aaltje de Ruiter, dochter van Ringer de Ruiter en Willemijntje Verhoef. Het huisnummer is dan gewijzigd in B 117.

Jan de Ruiter arbeider van beroep, en zijn vrouw Geertrui Keus, zijn van 1879 tot 1913 de enige bewoners. Ook Jan was een zoon van Willemijntje Verhoef uit haar eerste huwelijk met Ringer de Ruiter. Het huisnummer is tot 1883 B 187, en daarna tot 1908 B 186.

Tussen 1908 en 1914, als Jacobus Smeenk de bewoner is, wordt het huisnummer weer gewijzigd, nu in B233.

In 1913 koopt Johannes Padberg, een koopman uit Laren, de woning. Hij laat in 1914 de woning afbreken en meer naar voren een nieuwe woning bouwen. Deze woning is in 1975 wederom geheel opnieuw opgebouwd.

Dirk Hoozeboom koopt in 1917 de nieuwe woning en de schuur op sectie A381. Ook koopt hij de tuin op sectie A 382. Beide percelen worden dan samengevoegd tot één sectie A 835, groot 17.30 are.

Geertrui Keus is waarschijnlijk de vrouw die op de ets de was ophangt. Zij was namelijk de bewoonster van de woning in het jaar dat Toon de Jong de ets maakte.

De gebroeders Hilhorst Dzn: slachters sinds 1875

WIM HILHORST Jzn

Waarschuwing:

onderstaand stuk is minder geschikt voor vegetariërs, veganisten en leden van de Partij voor de Dieren.

Aanbeveling:

onderstaand stuk is zeer geschikt voor mensen, die van een goed stuk vlees houden en graag eens terugkijken naar de tijden van weleer.

Slager, heeft u voor mij een kilo ossenlappen? Graag met lekker veel vet eraan. En dan graag ook nog twee kilo varkensreuzel aan een stuk en 4 koeienpoten. En kunt u deze week ook nog een mand rauwe ossenvet langsbrengen, zodat we deze winter er weer tegenaan kunnen?

De gebroeders Willem (1944) en Joop Hilhorst Dzn (1933), slachters en veehandelaren.

Zonder te aarzelen neemt de slager de bestelling in ontvangst en even later gaat een tevreden klant de winkel uit. Dit plaatje komt uit 1950. We vliegen in de tijd een kleine 60 jaar verder en dan zou het er zo uit kunnen zien:

Slager, heeft u voor mij een half onse rookvlees en een biefstukje van een ons? De slager frons zijn wenkbrauwen en ziet dat de vetvrees weer eens heeft toegeslagen.

Tijdens het interview met de gebroeders Willem (1944) en Joop Hilhorst Dzn (1933), slachters en veehandelaars van beroep, wordt mij diverse keren duidelijk bij welk plaatje hun sympathie ligt. En die sympathie wordt heus niet alleen gedreven door het financiële belang, dat ze hebben bij een ruimhartige vleesomzet. Het gaat veel meer om de prettige herinnering aan een leven waarin de mensen

nog tijd hadden voor een praatje en waarin niet op elke hoek een controleur stond die meekeek bij het vervoer van dieren en bij het slachten van vee. Ze zijn de zonen van Dirk Hilhorst (1909-1983), die weer de zoon was van Hannes Hilhorst (1863-1940). Hannes was de grondlegger van de veehandel- en slachterstraditie. Ze woonden allen op Meentweg 13. Het is tijd om ze zelf aan het woord te laten.

Dirk Hilhorst (1909-1983)

“Onze opa, Hannes Hilhorst, deed veel huisslachtingen. Hij had ook een balk aangebracht in zijn schuur, waaraan hij een koeienkarkas kon ophangen. Vader Dirk Hilhorst heeft dat werk voortgezet. Vaak werkte hij samen met een andere slachter. Zij leefden in een tijd, waarin geen enkele controle op slachtingen en vleeskwiteit werd uitgeoefend. Vader vertelde wel eens dat er in een naburig dorp een merkwaardig soort vleeskeuring bestond. Als daar een koe van twijfelachtige kwaliteit werd geslacht dan werd een stuk vlees van die koe aan arme mensen gegeven. De volgende dag fietsten ze langs hun huis en als de luike niet dicht waren, dan kon het vlees verder opgegeten worden! Als de luike in die tijd overdag dicht waren dan was er iemand overleden. Kijk, dat gaat natuurlijk te ver. Er moet controle zijn op de kwaliteit, maar zoals het nu gaat is

het doorgeslagen. Een koe die een beetje mank loopt, mag niet zomaar geslacht worden. Meestal belandt hij in de destructor. Er is een tijd geweest, waarin al wel controle was op de kwaliteit van vlees, maar dat betekende niet dat er vlees makkelijk werd weggegooid. Je had toen het vrijbankvlees. Dat was vlees van noodslachtingen, bijvoorbeeld als er een koe in de wei door de bliksem was getroffen. Op zich was dat goed vlees, maar het moest binnen 24 uur worden opgegeten. Dat vlees werd goedkoop verkocht door een aantal slagers of, zoals in Eemnes, in een ruimte achter het gemeentehuis. Omdat het goedkoop vlees was, kwamen er veel mensen op af en mocht iedere klant er maar 2 of 3 kilo van kopen. Maar in Hilversum hadden sommigen daar wel wat op gevonden. Zodra ze de 3 kilo binnen hadden, brachten ze dat naar huis en sloten weer achteraan in de rij en als het nodig was, nog een keer om met 3 kilo over de brug te komen.”

Vertel eens over die huisslachtingen.

“Nou, zo’n varken werd met een lang mes tussen zijn voorpoten gestoken, want daar zit zijn hart. Vervolgens werd het bloed opgevangen in een platte schaal en vandaar overgebracht in een teil. Meestal ging de vrouw des huizes dan met

Meentweg 13, aquarel van Tanja Wiggerts

haar handen door het bloed roeren totdat het afgekoeld was. Dan kon het niet meer stollen. Daar werd dan bloedworst van gemaakt. En zo lekkere bloedworst als die van toen kun je nu alleen nog kopen in Balkbrug! Ouderwetse kwaliteit, met roggemeel. Het varken werd daarna opgehesen en aan een ladder gehangen. Dan werd hij gekrabd, zodat zijn haren eraf gingen en daarna werden zijn ingewanden eruit gehaald. 's Avonds kwamen de mensen uit de buurt het beest 'priezen'. Daar werd een borreltje bij gedronken. Het meest gewaardeerde onderdeel waren de niertjes. Die werden als eerste bereid. Ook om de kieuwham (de kinnebak) werd gevochten. Als je die kookte, droop het vet eruit! Kom daar nu nog eens om.

Eén van de hammen van het varken werd naar de pastoor gebracht en van een koe de tong.

Bij het slachten werd ook wel eens een borreltje geschonken. Zo gebeurde het eens dat een slachter niet meer zo goed op zijn benen kon staan en achterover in een mand eieren viel. Man, wat hebben we gelachen. Ook toen diezelfde slachter eens bezig was bij een andere boer. Daar zaten binnen een mum van tijd 5-6-7 katten om het slachtvarken heen. Hij sloeg toen een van die katten dood, maar liet daar niks van merken. Even later zag die boer de dode kat en sprak zijn verbazing erover uit. 'Tsja, net leefde hij nog, zei die slachter ook vol verbazing.'"

Woning van de familie Hilhorst op Meentweg 13, gefotografeerd in 1980. Het huis is herbouwd rond 1987.

Familie Hilhorst bij hun woning Meentweg 13, gefotografeerd rond 1914.

Links naast de koe Hannes Hilhorst, veekoopman (1863-1940).

Achter de koe v.l.n.r. Kees Hilhorst (1899-1984), Van Willigenburg, moeder Wilhelmina Hilhorst-van Dummelen (1875-1946), Christien Hilhorst (1900-1980), Rijkje Hilhorst (1901-1973), Marie Hilhorst (1907-1981), de slager.

Jullie vader handelde ook in huiden.

“Ja, hij handelde eigenlijk in vee. En bij die veehandel kwam hij bij de boeren en die hadden wel eens een dood kalf liggen. Ongeveer het enige van waarde aan zo'n dood kalf was de huid, die werd gebruikt voor kalfsleer. En de inhoud van de lebmaag -het stremsel- werd nog wel eens gewonnen voor de kaasmakers. Hij nam dan de kadavers mee naar huis in een grote mand voorop de fiets en daar werden ze geslacht. 's Winters was dat wel eens lastig, want dan waren die kadavers bevroren en moest je ze eerst ontdooien met warm water.

Het vlees ging naar de destructie en de huid werd gezouten. Heel speciaal waren de ‘slakkies’. Dat waren kadavers van te vroeg geboren kalveren, waar nog geen haar op was gegroeid.

Rond Kerstmis brachten de mensen, die hun kerstkonijn hadden geslacht, de huiden van konijnen en hazen bij ons. Daar duwden we dan een paar oude kranten in om ze mooi rond te spannen. Maar ook huiden van geiten en bun-

*Familie Hilhorst in de wei voor Meentweg 13 gefotografeerd mei 2009.
V.l.n.r. Dirk Hilhorst (zoon van Theo), Henk Hilhorst, Theo Hilhorst, Koen Hilhorst (zoon van Henk). Voor de koe Joop Hilhorst, Willem Hilhorst.*

zings en van gitzwarte katten werden verhandeld. Alleen mollenhuidjes pasten niet in onze kraam. Dat was een vak apart.

Eens in de zoveel tijd werden alle huiden opgehaald door speciale opkopers. Die mand voorop de fiets was trouwens zo groot, dat er gemakkelijk twee kalveren in konden. Ook levende. Die werden dan met hun poten samengebonden erin gelegd. Vader is wel eens met zo'n vracht naar Muiden gefietst voor een oude gulden. Als je dat nu zou doen, draaide je de bak in."

Vader was veehandelaar. Alleen in Eemnes of ging hij ook naar de veemarkt?
"Nou en of! Opa ging al met de hondenkar naar Utrecht. Vader met paard en wagen. Je ging dan om half 5 's morgens op pad en twee uur later was je er. Er gingen allerlei mensen mee, die wat te verhandelen hadden. De een met een mand met paling, de ander met een mand eieren. Onderweg werd daar al goed van gegeten. Hier en daar werd nog wat handel opgeladen bij boeren. Op de terugweg hadden we ook van alles bij ons, dat hier weer verhandeld werd: klompen, hooiharken, hooivorken, touw, sla-planten en gardebezems. In de

oorlog namen we schapenwol mee, dat hier gesponnen werd voor warme truien. Ook kwamen er manden vol met kippen en eieren mee terug, die we losten bij poeliers in Hilversum. Alles, waar je handel in zag, kocht je. Eén van onze passagiers had eens een stinkbok gekocht, die we op de wagen mee terugnamen. Bij thuiskomst wist hij evenwel niet wat hij ermee doen moest. Hij heeft hem aan een lantaarnpaal op de dijk vastgebonden. Wat er verder mee gebeurd is...?

Vader had ook al vroeg een soort vrachtwagentje, waarmee hij naar de markt ging. Het was een Ford. Dat ding moest je met de slinger aanzwengelen. Nooit weigerde hij. Hij was er erg trots op. Iedereen mocht ervan mee genieten. Op een keer moesten we een kip wegbrengen naar Blaricum. Nou, die auto zat vol met mensen, die eens moesten zien hoe mooi dat ding reed. Tegenwoordig zou zo'n rit worden aangemerkt als vleesvervoer en onder allerlei regels vallen. In die jaren stond er niet op elke hoek een controleur te kijken of alles wel volgens de Europese regels ging. Dat was een mooie tijd en de boeren hadden een goed inkomen. Dat kun je nu niet van alle boeren zeggen."

Jullie hebben de handel met de paplepel ingegoten gekregen?

“Al op de lagere school hadden we eenden, krielkippen en konijnen. Op een gegeven moment hadden we 100 konijnen. We ruilden dan het ene beest tegen het andere. Of 10 kippen tegen een geit. We waren altijd met beesten bezig. En 's avonds gingen we kippen slachten bij de plaatselijke poelier. Joop: op de eerste pink, die ik kocht, verloor ik 75 gulden. Goed gedaan, zei mijn vader, hou vol, jongen. Op de volgende pink verloor ik 100 gulden. Goed gedaan, zei mijn vader weer. Ik dacht toen dat hij de schade wel bij zou passen, maar dat was een vergissing. Vader zag, dat dit een goede leerschool voor mij was. Als ik in plaats van het geld te verliezen, evenveel had gewonnen, dan had ik mogelijk naast mijn schoenen gaan lopen, grote transacties aangegaan en een keer keihard geland.

Willem: Ik ben begonnen met een kofferbak met geiten. Ik had ze gekocht in Soest en was daarmee trotser dan nu met 100 koeien.

Na de lagere school zijn we gaan werken bij de slachterij in Hilversum. We hebben daar het vak geleerd van onze bazen.

Je kon koeien kopen “aan de roes” en “aan de kilo”. “Aan de kilo” betekende, dat de koe werd afgerekend op basis van de werkelijk gewogen kilo's. “Aan de roes” ging op basis van schatting van het gewicht. En dat schatten moest je leren. Na zekere tijd zat je er niet meer dan 10-15 kilo naast. Je moest wel altijd rekening houden met de plek, waar de koeien stonden, want daar werkte het gezichtsbedrog. Een koe, die onder een lage hilt staat, vult de ruimte. Hij lijkt dan veel groter dan hij in werkelijkheid is. Daar hebben we wel eens goed mis mee gezeten.

Wat je ook moest leren was het taaltje, dat de veehandelaren onderling gebruiken. Niet voor iedereen is immers duidelijk wat het betekent, als iemand zegt: “Geen geluk op mijn rug”. “Geluk krijgen” betekent dat de koop gesloten wordt. Als zo'n koop niet lukt, dan wilde je niet meemaken, dat de verkoper alsnog achter je aankwam op het moment, dat je wegliep. Als je had gewaar-schuid met “geen geluk op mijn rug”, dan hoefde zo iemand er niet op te rekenen, dat hij alsnog “geluk kreeg”, als je was weggelopen. Dat deden we bij de boeren ook. Als je er aankwam, zette je de auto zo neer, dat je meteen weg kon rijden. Als de koop niet tot stand kwam, was je meteen weg. Daarmee voorkwam je dat de boer nog achter je aan kwam om “geluk te geven”. Zelfs als hij op de fiets achter je aan reed.

En wat je in de veehandel ook nooit, maar dan ook nooit deed, was 13 koeien kopen of 13 strengen karbonades. Niemand kocht ergens 13 van. Altijd 12 of 14 stuks.

Op een gegeven moment hield de baas ermee op en mochten wij het bedrijf voortzetten. We gingen eerst samen op pad langs de boeren in de omgeving. Later hadden we ieder een aparte wijk. Overal kochten we koeien. We kwamen

bij allerlei soorten mensen, van allerlei soorten geloof. Dat maakte niets uit. Willem heeft een speciaal taalgevoel en is daardoor in staat zich met Twentse en Achterhoekse boeren in hun eigen taal te onderhouden. In de handel moet je je een beetje aanpassen aan de klant. We hadden ook een klant, die voordat hij zijn koeien ging melken een half uur accordeon voor ze speelde. Daar was toen tijd voor.

In het begin slachtten we er zo'n 80 tot 100 in de week. In die tijd verkochten we aan slagers alleen halve of kwart koeien. In Hilversum zaten in die tijd 111 slagers. Die slagers beenden die karkassen zelf uit en maakten er porties van. Tegenwoordig doet de slager in de supermarkt en trouwens ook in de gewone slagerij niets meer en moet in het slachthuis de hele veredeling gedaan worden. Alles moet in kleine porties worden gesneden en hapklaar worden gemaakt. Maar die veredeling wordt niet betaald! De tijd waarin je nog wat kon verdienen met slachten is voorbij.

Wij hebben vroeger ook wel vlees verkocht aan particulieren. Dat was een stuk makkelijker dan tegenwoordig. Je wist wat de mensen wilden hebben en elke week bracht je hetzelfde als de week ervoor. Dat was altijd goed. En geen gezeur over vet. Vet vlees was in die tijd duurder en gewilder dan mager vlees.”

Jullie zijn dus in het Hilversumse slachthuis begonnen.

“Zoals gezegd slachtten we daar in het begin 80 koeien. De groei zat er al snel in, maar groeien geeft risico. Op een gegeven moment slachtten we 800 koeien en hadden we meer dan 100 mensen in dienst. En als dan de economie wat gas terugneemt, dan gaat er veel winst weer verloren. We hebben rijke, maar ook heel beroerde tijden meegemaakt. Na 15 jaar besloot de gemeente Hilversum om het slachthuis af te breken en de grond te gebruiken voor woningbouw. Joop is er toen mee opgehouden en Willem is toen in Amsterdam verder gegaan samen met Theo en Henk, zoons van broer Arie. De koeien werden daar tegen een vaste prijs geslacht door anderen. Het uitbeenwerk werd door eigen personeel gedaan.

Maar tegenwoordig heb je geen 111 slagers meer, die van je willen kopen tegen jouw prijs. Je hebt nu te maken met een paar heel grote supermarkten, die alleen kopen tegen hun prijs. En als er in hun ogen iets mankeert aan het vlees, laten ze je zo zitten met een paar ton gehakt. Want ze hebben eigen koeien in Botswana en eigen slachterijen in Engeland.”

Vroeger was alles beter?

“Zeker. In ieder geval waar het het boerenleven betreft. Wij hadden bij huis een prieeltje. Daar is wat afgepraat. Als je daar zat, kon je op de Meentweg iedereen zien langskomen en menigeen kwam er even bijzitten om te praten en eventueel een borreltje te drinken. Daar was tijd voor.

Als de groenteboer of de petroleumboer of de bakker langskwam, werd er even gepraat. Onze moeder bakte trouwens zelf krentenbrood, dat je nergens meer kan krijgen; zo lekker. En ook de hammen en de metworsten, die we in de buurt lieten roken in een rookkast waren van ongeëvenaarde kwaliteit. Dokter Gribbling at graag een stukje metworst mee, als hij eens in de buurt was. Maar tegenwoordig komt er geen dokter meer aan de deur. En pastoors komen ook alleen maar langs als er wat te halen valt.

In onze jeugd haalden we rottigheid uit. We gooiden met geitenkeutels vanaf de platte wagen naar de mensen en we smeerden koeienstront aan fietsensturen. Maar nu zit de jeugd zich te bedrinken en drugs te gebruiken en achter een computer te turen.”

Zouden jullie terug willen naar die tijd?

Voor het eerst is er tijdens het gesprek een klein verschil van opvatting te ontdekken tussen de beide broers. Joop wil zijn leven zo overdoen. Willem wil dat ook wel, maar dat sloten afkanten en uithalen in de polder zou er niet meer bij moeten. Dat was erg zwaar werk en daar is menig rug op versleten. Maar dat het leefritme en de sfeer van toen verre te verkiezen zijn boven die van nu; dat staat voor beiden recht overeind.

We praatten nog wat na en dan valt op hoeveel mensen de gebroeders kennen. Ik heb ze niet geteld, maar ik vermoed dat er tijdens het gesprek wel 100 namen zijn genoemd. Namen van klanten en leveranciers natuurlijk. Maar vooral ook de namen van de mensen van toen: Antje Koppen (met haar poezen aan een touwtje aan de dijk), Teus Koek (van Wijk)(Heb je die nog gekend? Ja, die heb ik best gekend!), Tante Kee (de baakster), Zwankhuizen (die voor de prijs van een postzegel de brief liever zelf wegbracht naar het volgende dorp, Peel (die zo mooi woonde in de vrije natuur), Jaap Spin (Elders)(die in zijn blote niks door het bos liep en bij wie de kippen hun eieren legden op de sofa), Jaap van Dijk (de postbode, die de briefkaarten niet alleen bezorgde, maar ook voorlas), Jan de Bruijn (altijd goed voor wat rottigheid), Beekhuiszen (met zijn mand paling), Jakkie Elders (van de visclub Klein maar Dapper. Hij viel eens in het water en wilde vooral weten of zijn sigaren nog droog waren) en ik ben de naam kwijt van degene, die 's avonds uitging op zoek naar een vrouw en wel een hele pot Brylcreem in zijn haren smeerde.

Het zijn de verhalen, zoals ze ooit verteld zullen zijn in het prieeltje achter het ouderlijk huis. Er wordt veel bij gelachen en menig keer valt de verzuchting: “Wat was het toch een mooie tijd.”

Eerste fase van het Klokkenplan voltooid!

FOEKE DE WOLF

Op 5 mei j.l. hebben om 10 uur 's ochtends de klokken van het Dikke Torentje voor het eerst na lange tijd weer samen geluid. Een tachtigtal genodigden, onder wie burgemeester Van Benthem en de wethouders Seure en Wondergem, verzamelden zich vanaf 9 uur in de Pieterskerk waar, na een welkomstwoord van Chris Houwer, ondergetekende een toelichting gaf op de restauratie door de klokkengieterij Kon. Eijsbouts te Asten (NBr.).

Aanvankelijk hadden we gehoopt de nog 17^e-eeuwse luidinrichting van de kleine klok te kunnen handhaven, maar na demontage bleek de eikenhouten luidas te zeer verzwakt. Daarom is de luidinstallatie van de kleine klok, met behoud

Overdracht van de geheimen des klokkenluiders door het Gilde uit Utrecht aan de leden van de Eemnesser Klokkenluiders Gilde.

Na de officiële benoeming tot klokkenluiders werden nog enige technische details doorgenomen aler het luiden kon beginnen.

van de historische stijlenmerken, geheel vernieuwd. Van de oude astappen was één zo ver doorgeroest dat deze bijna was afgebroken. Een langer uitstel van de restauratie had dan ook ernstige gevolgen kunnen hebben. Beide klokken zijn voorzien van nieuwe stalen astappen en ook zijn de ingesleten glijlagers door kogellagers vervangen. Verder is bij beide klokken de scheefstand gecorrigeerd. De in de vorige eeuw aangebrachte klepels zijn vervangen door nieuwe, smeedijzeren klepels naar historisch model, waarmee de klokken hun oorspronkelijke klank terug hebben gekregen.

De defecte uurslaghamer van de grote klok is gerepareerd, zodat ook de tijd weer op welluidende wijze wordt aangekondigd.

Aan wethouder Seure viel de eer te beurt om het nieuwe Eemnesser Klokkenluidersgilde te installeren. Nadat hij de sleutel van de toren aan luidmeester Jaap Frantsen had overhandigd, kregen alle luiders een kleurig jack waarop de naam van het Gilde is aangebracht. Daarna werden de klokken 10 minuten geluid en kon men kennis nemen van de fraaie, ronde klank.

Enkele dagen eerder, op 29 april, ontdekten we dat in Soest drie klokken van de op 29 maart gesloten Mariakerk te koop werden aangeboden. Nog diezelfde dag maakten we aan het Soester parochiebestuur onze interesse kenbaar voor de 800 kg wegende grootste klok die zeer geschikt bleek om de lege plaats te vullen van de in 1943 gestolen kleinste klok in de toren van de Nicolaaskerk. Helaas bleek een kerkgenootschap uit Elspeet ons net een dag voor te zijn geweest en zo visten we achter het net. Doordat momenteel bijna elke week kerken worden gesloten, zijn er veel overtollige klokken te koop en inmiddels zijn we al weer druk op zoek naar een andere “tweedehands” klok voor de toren in Eemnes-Buiten.

De restauratie van het 17^e-eeuwse uurwerk uit het Dikke Torentje vordert gestaag en verwacht mag worden dat dit gelijktijdig met de officiële opening van het nieuwe gemeentehuis in gebruik kan worden genomen. Ten tijde van het schrijven van dit artikel was daarvoor echter nog geen datum vastgesteld. Over de realisatie van de tweede fase van het Klokkenplan hopen we u in de volgende editie verslag uit te kunnen brengen.

Een fotografische wandeling door Eemnes

Dat is de titel van de tentoonstelling, die tot en met 26 september 2009 in de Oudheidkamer is te bekijken.

Ongeveer 250 sprankelende foto's tonen hoe mooi Eemnes is en geven een heel ontspannen beeld van mensen in hun eigen omgeving. Het zijn allemaal foto's van Willy Oosterbroek, die lange tijd in Eemnes-Binnen woonde. Zij zocht met haar camera speciale plekjes op, waardoor je boerderijen, huizen en stuk-

jes land anders ziet dan wanneer je er gewoon langs komt.

Doordat de fotografe veel inwoners kent, kon zij bij hen een onverwacht bezoekje brengen. Het leverde plaatjes op van hun gewone werk, op het erf of in de stal of een praatje tussen buurvrouwen. Heel veel oudere Eemnessers zijn in de periode van 1970 tot 2000 zo gefotografeerd. De ondertitels bij de foto's geven meestal de adressen en de namen van de mensen. Om

(1998) *Wilgenpad, Jopie van Dijk-Klaver.*

(2007) Joop Blom, Meentweg 37.

(1998) Gert van den Boom aan het ploegen aan de Zandheuvelweg.

Quirien en Els Oosterbroek voor de schaapskooi van Tijs Blom, Wakkerendijk 200.

enkele familienamen te noemen: Baatje, Blom, Cozijnsen, Elders, Hoogenhout, Horst, Van Klooster, Van de Kuinder, De Lange, Van Oostrum, Post, Roodhart, Roothart, Van Schie, Van Valkengoed, Van Wegen en Wiggerts.

Een bijzondere groep vormen de ongeveer 30 foto's van de werkzaamheden binnen de grote kerk in de Kerkstraat, toen die in 2003 werd gerenoveerd.

Een ander bijzonder onderwerp is de in 2002 gehouden wedstrijd voor uitbeelding van gezegden en spreekwoorden door tuin-taferelen. Vele Eemnessers deden mee. Het meestal heel originele resultaat is met toelichting op een DVD gezet, die doorlopend op een flatscreen wordt vertoond. Van ongeveer de helft van de adressen is aan de muur rechts ook een foto aanwezig.

Rom van der Schaaf

Mary van der Schaal treedt terug als bestuurslid

Na 15 jaar trad Mary van der Schaal af als bestuurslid. Zij vond dat het tijd werd 'het stokje door te geven'. Het aftreden vond plaats tijdens de voorjaarsledenvergadering op 26 maart jongstleden waarbij zo'n 80 personen aanwezig waren. Voorzitter Chris Houwer bedankte Mary voor haar vele bijdragen aan de Historische Kring Eemnes. Hij bood haar en echtgenoot Huub, ook een belangrijke HKE-Kwartaalboekje bezorger, namens de HKE een etentje met bestuursleden en partners aan. Met als aantekening dat de HKE alleen de maaltijd van Mary en Huub bekostigt. Mary kreeg van de HKE ook een prachtige bos bloemen aangeboden met een persoonlijk woordje van vice-voorzitter Henk van Hees. Tevens ontving Mary een door alle bestuursleden getekend ingelijst certificaat met de onderstaande

tekst die de HKE-verdiensten van Mary treffend illustreert:

*Het bestuur heeft het genoeg
tijdens de Ledenvergadering op
26 maart 2009
als blijk van grote waardering
dit certificaat uit te reiken
aan aftredend bestuurslid*

Mary T. van der Schaal-de Valk
*die gedurende de afgelopen 15 jaar met
veel toewijding als bestuurslid op velerlei
fronten actief was zoals secretaris,
lid Werkgroep Foto's en voorzitter
Werkgroep Tentoonstellingen waarbij
zo'n 20 tentoonstellingen werden ingericht.*

Gelukkig blijft Mary als gastvrouw van de Oudheidkamer nog in beeld!

Chris Houwer

Dank, aan het bestuur van de HKE

Via deze weg wil ik het bestuur van de 'Historische Kring' heel hartelijk danken voor de onvergetelijke avond die zij bij mijn aftreden als bestuurslid bij de HKE, in Restaurant 'Eemland', hebben bereid.

Het ons aangeboden diner ging gepaard met feestelijke speeches van de voorzitter en de vice voorzitter Chris Houwer en Henk van Hees.

Weer kwam tot uiting hoeveel waardering de Kring heeft voor zijn vrijwilligers. Eén grote 'Kring-familie' was bijeen die avond. Het geeft een fijn gevoel als je merkt dat iedereen waardering heeft voor de ander en dit op een leuke manier naar voren weet te brengen. De sfeer was verwarmend.

Nogmaals onze grote dank aan het gehele bestuur maar vooral aan onze voorzitter Chris Houwer die zoveel gedaan heeft om dit bijeenzijn tot een zo feestelijke gebeurtenis te maken.

Wij, Huub en ik, hebben genoten.

Mary van der Schaal

Een prima medewerkersavond

Op vrijdag 15 mei was in onze Oudheidkamer de jaarlijkse medewerkersavond. De ruim 40 aanwezigen werden met koffie/thee en een 'luidbitter' ontvangen. Daarna een hartelijk welkom door voorzitter Chris Houwer, die benadrukte dat het bestuur van de Historische Kring Eemnes met veel genoegen deze avond organiseert. Als blijk van waardering voor de belangrijke rol die de medewerkers spelen bij het reilen en zeilen van de HKE. Bestuurslid Jan van Wijk vertelde over de HKE-successen tijdens de door hem gecoördineerde Koninginnedag. Onder andere het record aantal van 600 'torenbeklimmers' en 13 nieuwe leden. Vervolgens nam vice-voorzitter Henk van Hees bij de aanwezigen de 'temperatuur' op van de HKE-activiteiten waarbij

zij een rol spelen. Hierdoor was iedereen wederzijds weer op de hoogte. Penningmeester Jaap Frantsen, ook sinds 5 mei Luidmeester van het Eemnesser Klokkenluiders Gilde, vertelde over het Gilde en showde de luidkleding. Daarna leidde hij de film 'Optocht 750 jaar Eemnes' in. Hij bedankte daarbij de 'leveranciers' van het grondmateriaal, die als gasten aanwezig waren en overhandigde hen de eerste Dvd 's. Dit waren Mirjam van 't Klooster, Willy Oosterbroek en John Wolters. Na de vertoning van de prachtige film werd met een drankje en een hapje nog nagepraat. De smakelijke hapjes waren klaargemaakt door ons lid en sinds kort medewerker, voormalig chef-kok, Harry Peters, die voortaan onze HKE-Cateraar is.

Chris Houwer

De Barones*

ALBERT BEINTEMA

Velen in Eemnes zullen zich nog de Baronesse Van Til herinneren. Ze woonde in de zeventiger en tachtiger jaren van de vorige eeuw op de Raadhuislaan nummer 17 in Eemnes. Ze kreeg bekendheid omdat ze een aantal keren heeft meegedaan met tonnetje steken op Koninginnedag en omdat ze koningin/prinses Juliana nog wel eens op bezoek kreeg.

Toen prinses Juliana een klein meisje was op het grote kasteel Het Loo, waren er niet zoveel kinderen waarmee zij kon spelen. Gelukkig had burgemeester Tutein Nolthenius van Apeldoorn een dochtertje dat ongeveer even oud was als Juliana en dat aan de criteria voldeed. Hannie heette zij. Hannie en Juliana werden hartsvriendinnen en dat zijn zij, zolang het leven dat toeliet, altijd gebleven.

Later kon Hannie een baantje krijgen bij Juliana, die inmiddels koningin was geworden en zich had gevestigd op Paleis Soestdijk. Als Dame du Palais regelde zij de huishouding. Zij raakte verknocht aan de opgroeiende prinsesjes en ook met oma Wilhelmina kon zij goed opschieten. Wilhelmina en Hannie vonden elkaar tevens achter de schildersezel. Zo zijn zij nog een paar keer samen naar Noorwegen geweest om daar de prachtige, sombere fjell- en fjordenlandschappen te aquarelleren. In Nederland schilderde zij graag in de Eempolders, vanwege de daar altijd aanwezige mooie luchten.

Hannie raakte haar baan op Soestdijk kwijt als gevolg van de beruchte Greet Hofmansaffaire. De jongste dochter van Juliana, prinses Marijke (zoals Christina toen nog heette) was met een visuele handicap ter wereld gekomen en men vreesde ten onrechte dat er aan het kind ook geestelijk wat mankeerde. Juliana kwam in contact met Greet Hofmans, een soort Jomanda van toen, die met handoplegging en hypnose de jonge prinses misschien wel zou kunnen genezen.

Op een gegeven ogenblik kwam aan het licht dat occulte Greet ook op allerlei ander gebied een groeiende invloed op de koningin begon uit te oefenen. Dat leidde tot paniek in de regering en de onmiddellijke beëindiging van de relatie tussen mevrouw Hofmans en het koningshuis. Rond Greet had zich een klikje

---

* Onderstaand artikel is met toestemming van de uitgever, Fontaine uitgevers, overgenomen uit:
Het begon met het Naardermeer - 100 jaar natuurmonument.

mensen verzameld, onder wie nogal wat adel, dat het antroposofische gedachtegoed aanhing. Het ergste was dat deze mensen wereldvrede predikten en dat Juliana hier aan meedeed. Zij mocht voor het eerst op staatsbezoek naar de Verenigde Staten, en zij stond erop haar toespraak voor de senaat aldaar zelf te schrijven, zeer tegen de zin van onze regering. Minister-president Drees heeft peentjes gezweet, maar het is goed afgelopen. In het Amerika van toen was (net als nu...) praten over wereldvrede erger dan vloeken in de kerk. We zaten middenin de Koude Oorlog, de Rus was Onze Vijand en het jachtseizoen op communisten was geopend. Juliana waagde het inderdaad te pleiten voor wereldvrede, maar ze deed dat zo charmant dat iedereen het slikte, ja zelfs geweldig vond. Juliana maakte vrienden overzee.

Prins-gemaal Bernhard was uit ander hout gesneden en had andere vrienden in de VS, toen al. Zijn belangstelling ging meer uit naar het zogeheten militair-industrieel complex. De hele affaire rond de funeste invloed van Greet op Juliana dreigde zodoende ook nog eens uit te lopen op een huwelijks crisis in het koningshuis. Dat was voor onze regering volstrekt ontoelaatbaar.

Er moest worden ingegrepen.

Bij de entree van Greet Hofmans hadden ook leden van de hofhouding een rol gespeeld, en omdat niet meer duidelijk was wie er zo langzamerhand door wie beïnvloed was, werd uit voorzorg de halve hofhouding op straat gezet. Een grootscheepse zuiveringsactie. Iedereen die er maar enigszins van verdacht werd voor wereldvrede te zijn, moest eruit. Ook Hannie moest ontslagen worden, want het was duidelijk dat zij als hartsvriendin van de koningin bij de verkeerde club behoorde.

Het ontslag van Hannie heeft niet kunnen voorkomen dat zij en Juliana persoonlijke vriendinnen bleven. Geregeld probeerde Juliana aan het keurslijf van het paleisleven te ontsnappen, om even gezellig een kopje koffie te gaan drinken bij haar vriendin. Die woonde in Bussum, vlak naast onze lagere school, en vanuit het raam van het lokaal van de derde klas had je uitzicht op haar voortuin. Als daar een grote zwarte auto stond geparkeerd, met een verveeld wachtende chauffeur achter het stuur, wisten wij hoe laat het was, want de uitstapjes van Juliana waren toen nog publiek geheim.

In de loop der jaren werd de bewegingsvrijheid van de koningin door steeds verder verscherpte veiligheidsregels ingeperkt. Wie kan zich nu nog een koningin voorstellen die zonder bewaking in haar eentje door Baarn rondfietst? Zo werd het ook steeds moeilijker om uitstapjes naar Hannie te regelen. Haar met de grote zwarte auto opzoeken behoorde niet meer tot de mogelijkheden. Vaak regelden zij het nu zo dat Hannie Juliana op Soestdijk ophaalde met haar R4-tje, om dan via een achteringang te ontsnappen, de koningin vermomd met een hoofddoekje. Hannie kon smakelijk vertellen hoe zij een keertje op een ietwat laat uur de koningin weer naar binnen wilde smokkelen, toen zij werden aange-

houden door een marechaussee. “Waar gaat dat heen dames?” vroeg de jonge man bars, waarop Juliana haar hoofddoekje afdeed om zich te identificeren. De marechaussee sprong in de houding en mompelde verschrikt: “Sorry, majesteit!”

Koninginnedag 1978. In deze periode nam de baronesse Van Til deel aan het tonnetje steken in de Kerkstraat van Eemnes.

Op latere leeftijd, na het overlijden van haar echtgenoot, verhuisde Hannie naar Eemnes, naar een eenvoudige woning in een rijtje, middenin haar geliefde Eempolders met de mooie luchten. Op een zonnige namiddag bij een kopje thee in de achtertuin liet Juliana haar hondje ontsnappen. Het mormel had een kat gezien en was daar achteraan verdwenen, onder de heg door, naar de buren toe. Verbouwereerde inwoners van Eemnes hebben die middag van het wonderlijke schouwspel kunnen genieten met een koningin (inmiddels redelijk op leeftijd) die al roepend achter haar hondje aan over de linkerheg de achtertuin binnen kwam zeilen, om vervolgens over de rechterheg weer uit het zicht te verdwijnen.

Hannie had een groot hart, niet alleen voor prinsesjes en andere mensen, maar ook voor de natuur, die volgens haar alle bescherming nodig had. Om aan dat doel een bijdrage te kunnen leveren zat zij in het algemeen bestuur van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, destijds gevestigd in een deftig, monumentaal pand aan de Herengracht in Amsterdam. In de lijst van bestuursleden, voorin de jaarverslagen van de vereniging, paste haar naam niet op een regeltje, want zij was getrouwd met baron Van Till, schout-bij-nacht buiten dienst, en zo werd haar naam voluit baronesse Van Till-Tutein Nolthenius. In het lijstje bestuursleden misschien niet de langste naam, maar wel de naam met de mooiste cadans. Er waren meer bestuursleden met namen die twee regels in beslag namen, want het Natuurmonumenten van toen werd bestierd door ouderwetse regenten: bankiers, meesters in de rechten en de adel.

De Barones, normaal gesproken aangeduid als mevrouw Van Till, had een eigen roeibootje in het Naardermeer liggen, bij Kale Dijk. Vaak trok zij er in haar eentje op uit, de plassen op, om naar vogels te kijken of om te aquarelleren, want ook boven het Naardermeer komen fraaie luchten voor.

Of zij schilderde vluchten lepelaars, tegen de avondlucht op weg naar het IJsselmeer, waar ik ze bij Fort Ronduit stond op te wachten.

Mevrouw Van Till was voor ons geen vreemde. Niet alleen hielden we vanuit het schoollokaal haar voortuin in de gaten, maar mijn ouders kenden haar omdat een van haar zoons bij mijn zus in de klas zat en de ander bij mijn broer op de padvinderij.

Mijn moeder behoorde tot het soort dat kinderpostzegels verkoopt en collecteert. Zo kon het gebeuren dat zij bij mevrouw Van Till aanbelde om een aalmoes te vangen voor een of ander goed doel en even werd binnengelaten omdat er naar kleingeld gezocht moest worden. In de woonkamer waren schoorsteenmantel en alle bovenkanten van kastjes gevuld met rijen portretten van prinsesjes van Oranje, in alle leeftijden. Midden tussen die portretten prijkte een opgezette fuut, zonder oogjes. Het was een zelfgemaakt cadeau van de man van de werkster, boer Kruiswijk, die als rietsnijder in het Naardermeer werkte en in de De Fuut aan de Karnemelksloot woonde. Het gesprek kwam op de fuut, het

Naardermeer, de vogels in het algemeen, en langs die weg op de zoon van mijn moeder die zo van vogels hield en zo graag eens in het Naardermeer zou willen kijken.

In tegenstelling tot de hooghartige meneer Würster bood mevrouw Van Till onmiddellijk ruimhartig aan mij een keertje mee te nemen het meer op. Ik moest maar bellen voor een afspraak en na enige schroom te hebben overwonnen deed ik dat. Ik was zestien jaar oud en zat in de vierde klas van de HBS. En zo zette ik mijn eerste schreden in het Naardermeer.

Na een paar gemeenschappelijke bezoeken aan het Naardermeer gaf mevrouw Van Till mij de sleutel mee van het hangslot waarmee het bootje aan een boom was geketend en kon ik er alleen opuit trekken. Ik moest dan wel van tevoren opzichter Schaap bellen. In principe waren deze uitstapjes illegaal, maar ze werden gedoogd. Toch was deze situatie op den duur niet wenselijk, en mij werd dan ook aan-

geraden de toestand te legaliseren door een brief aan het dagelijks bestuur en de directie van Natuurmonumenten in Amsterdam te richten, met het verzoek mij een wetenschappelijke vergunning te verlenen tot het doen van ornithologische waarnemingen. De vergunning werd verleend en daarmee was de beer los.

Gedurende de rest van mijn middelbare schooltijd sleet ik vele vrije middagen en dagen in de weekenden op het Naardermeer, soms tot diep in de nacht, of tot grote zorg van mijn moeder tot ver in de volgende ochtend.

In de voorwaarden van mijn vergunning stond dat ik jaarlijks een verslag diende in te leveren met mijn waarnemingen. Verder stond erin dat ik het recht had mij te doen vergezellen door één persoon. Qua karakter lijkt ik misschien toch wel meer op meneer Würster dan op mevrouw Van Till. Verzoeken om mij een dagje te mogen vergezellen op het Naardermeer heb ik over het algemeen geweigerd.

In een poging wat Naardermeeraquarellen van mevrouw Van Till op te duiken heb ik onlangs haar beide zoons nog eens opgezocht. Zij waren niet moeilijk te

ENIGE EN ALGEMENE KENNISGEVING.

Bedroefd, maar dankbaar voor wat zij voor ons allen betekend heeft, geven wij kennis dat geheel onverwacht is overleden onze lieve blijmoedige moeder, schoonmoeder, monny en vriendin

HENRIETTE PAULINE JULIE

Baronesse VAN TILL-TUTEIN NOLTHENIUS

Douairière G. N. H. Baron VAN TILL

Dame du Palais honoraire van

H.M. de Koningin

Eere dame in de Huisorde van Oranje

19 maart 1908

21 november 1986

Bussum: L. F. C. van Till
C. A. van Till-Purdon Coote
Lydia
Rupert
Edward
Vanessa

Huizen (N.-H.): W. E. van Till
L. W. van Till-Drabbe
Madeleine
Engeliene
Alexander

Eemnes: E. L. Westra-Sillevis

Correspondentie-adres:

Fortlaan 1,
1405 BM Bussum

Op maandag 24 november en dinsdag 25 november is er gelegenheid tot afscheidnemen en tot het tekenen van het condoleance-register in de rouwkamer „Van Vuure” aan de Gen. de la Rey-laan 2 te Bussum van 19.00 tot 20.00 uur.

De crematie-plechtigheid zal worden gehouden op woensdag 26 november a.s. om 12.00 uur in aula I van het crematorium „Daelwijck”, Floridadreef 7 te Utrecht (-Overvecht).

vinden. De oudste bleek in de ouderlijke woning in Bussum te wonen. Of er nog aquarellen van het Naardermeer waren, wist hij niet. Na haar overlijden is het schilderwerk van zijn moeder hoofdzakelijk verdeeld onder de kleinkinderen, die inmiddels over de hele wereld verspreid zijn. Hij herinnerde zich nog heel goed hoe zijn moeder met Wilhelmina naar Noorwegen ging om te schilderen. Zij werden dan met de regerings-Dakota naar Oslo gebracht. Als dat in een weekend gebeurde, mocht hij als klein jochie mee op en neer, voorin bij de piloot in de cockpit. Maandagochtend had hij dan op school wat om over op te scheppen.

Na enig rommelen op zolder kwam er een aquarel tevoorschijn met een groen-gekleurd nat landschap dat waarschijnlijk een stukje zomers Naardermeer weergaf. Verder kwam stoffig en wel de legendarische door boer rietsnijder Kruiswijk opgezette fuut zonder oogjes tevoorschijn, waarmee het wat mij betreft allemaal begonnen was.

De andere zoon bleek in het oosten des lands te wonen, niet ver van mijn huidige woonplaats. Na zijn pensionering had hij zich in het voetspoor van zijn moeder bekwaamd in het aquarelleren. Ook bij hem kwam na een zoekactie op zolder een aquarel tevoorschijn, van een winters landschap aan de Karnemelksloot, met besneeuwde boerderijen.

ADVERTEERDERS:

Wester Campagne & Van Breemen
Makelaars van goede huize(n)
Restaurant Eemland,
Partycentrum 't Koetshuys
Rabobank Soest Baarn Eemnes
Notariskantoor mr. W.A. van der Sluis
De Valk Hensbergen Opticiëns
Welkoop, Groen & Doen

SPONSORS:

Aannemingsmaatschappij ZVS B.V.
Eemnes
Adrie Hoogland Vastgoed B.V. – Eemnes
Hotel Witte Bergen – Eemnes
J. van IJken B.V. Oude Bouwmaterialen
Vrienden van de Oudheidkamer

Inleveren kopij

Kopij

- handgeschreven of getypt in overleg met redactie,
- op floppy/CD (met afdruk) en illustratiemateriaal naar J. Smids, Graanoogst 3,

per e-mail (tekst) aan:

- hke-lay-out@xs4all.nl

Kopij voor het volgende kwartaalboekje ontvangen wij graag voor 15 augustus 2009.